

Receptár aktivít pre dobrú klímu v škole a rozvoj rovesníckeho vzdelávania

Aktivity pre 1. stupeň základnej školy

Autor: Viera Mojzešová

REALIZÁCIU PROJEKTU PODPORIL

PARTNERI KOMENSKÉHO INŠTITÚTU

Podakovanie

Tento receptár vznikol vďaka podpore Komenského inštitútu, ktorý sa venuje rozvoju a vzdelávaniu pedagógov. V roku 2022/23 som bola účastníčkou Ročného programu, ktorý bol plný inšpirácie a obohacujúcich ľudí.

Receptár je výstupom môjho projektu „V triede bez dverí sa lepšie dýcha“, ktorý som realizovala v našej komunitnej škole Neškola.

Za jeho úspešnú realizáciu vďačím aj kolegom, ktorí ochotne a s nadšením realizujú princípy, metódy a aktivity pre bezpečnú klímu v škole a obohacujúce rovesnícke vzdelávanie.

Prečo potrebujeme mať bezpečnú klímu?

Pokiaľ sa človek necíti bezpečne, nedokáže sa ničomu venovať naplno a vo všetkom čo robí, sa odráža jeho stres, úzkosť či nepokoj z toho, že nemá pokoj :)

Mať bezpečnú klímu v triede je raj – je to prostredie, v ktorom môže byť človek sám sebou a kde jeho chyby nie sú použité proti nemu.

Vďaka tomu, sa tu ľudia podporujú, vedia na seba brať ohľad, pomôžu si keď treba, aj jasne vymedzia svoje hranice a potreby. Súdržnosť im pomáha prekonať vonkajšie prekážky aj vnútorné konflikty a ich výkonnosť je vďaka psychickej pohode stabilná. Nepracujú preto, aby zvíťazili nad spolužiakom, ale pre vyšší cieľ, napríklad zlepšiť sa, objavovať, či spoločne niečo dokázať.

Bezpečná klíma potrebuje mať svojho hrdinu. A tým je na začiatku vždy učiteľ - on či ona je najžiarivejším vzorom v tom, ako sa medzi sebou majú deti rozprávať, ako reagovať na chyby iných, porušovanie pravidiel či prejavovať súcit a empatiu.

Čo nám funguje pri vytváraní bezpečnej klímy v triede a škole

Myslíme na prvákov

S nimi prichádza nová kultúra aj oživenie školy. Keď sa budú cítiť vítaní, ľahšie naskočia na nový režim, kamarátov aj získavanie nových kompetencií.

Dbáme na poznanie mien a hlbšie zoznamky

Poznanie mien spolužiakov je základ pre dobrú komunikáciu a hlbšie zoznamky pomáhajú odbúravať stereotypy a vytvárajú nové prepojenia medzi deťmi.

Pravidelné spoločné ranné kruhy

Otvárame spoločné témy a hľadáme veci, ktoré nás spájajú. Aspoň 15 minút denne je priestor na zladenie sa skupiny, budovanie súdržnosti a efektívne riešenie problémov.

Vytvárame priestor na neriadený spoločný program

Vo voľnom čase vznikajú najpevnejšie sociálne väzby. Sme tu prítomní a trpezliví mediátori konfliktov.

Venujeme sa vzťahom a pocitom

Pri aktivitách aj na vyučovacích predmetoch, myslíme na budovanie vzťahov, sme citliví na to, ako sa spolu deti rozprávajú a oceňujeme želané správanie. Nebojíme sa v skupine otvárať náročné témy a prenášať zodpovednosť na deti. Používame “ja výrok” a motivujeme k tomu aj deti (radšej “vadí mi hluk” namiesto “tu sa nekričí”).

Nahradzujeme kompetitívne aktivity kooperatívnymi

Súťaženie podporuje rivalitu. Ak chceme vytvárať atmosféru pomoci a podpory, uprednostňujeme kooperatívne aktivity.

V konfliktoch sme facilitátormi

Pri konfliktoch a nedorozumeniach sa snažíme byť facilitátormi, nie sudcami.

Aktivity v tomto receptári vychádzajú z mojich 13-ročných skúseností s prácou s deťmi a mládežou – mnohé sú autorské, iné sú inšpirované inými aktivitami, upravené aj prevzaté či vypočuté.

Tento Receptár má za cieľ ponúknuť ukážku vyskúšaných väčších a menších aktivít, ktoré pomôžu posilňovať dobrú klímu v triede a škole a rozvíjať rovesnícke vzdelávanie ako podporu učiteľovi, deťom a celej škole.

Nasledujúce aktivity je možné realizovať v exteriéri aj interiéri. Priestor by mal byť dostačujúci pre voľný pohyb.

Pri niektorých aktivitách odporúčam zaradiť na záver reflexiu, teda priestor na to, aby si žiaci uvedomili súvislosť medzi aktivitou a ich životom. Pri reflexii sa účastníci ohliadajú za aktivitou (ako som sa v nej cítil, čo sa tam dialo, čo som robil ja), pomenúvajú, čo z toho vyplýva a ako to vedia použiť v živote.

Typológia aktivít v Receptári

Typ aktivity	Názov aktivity v Receptári
Energizéry a icebreakery	Sochy
	Ponožková rozcvička
	Sediaca stonožka
	Nekonečné zrkadlo
	Tancujúci papier
Tímbildingové aktivity: Spolu tvoríme celok	Získaj podpis
	Veža našej triedy
	Odkazy pre spolužiakov
	Spoločné plagáty a výzdoba
	Ako sa cítia rybky

Typ aktivity	Názov aktivity v Receptári
Moje miesto v skupine	Zrkadlo
	Kruh
	Duchovia na strome
	Deň komplimentov
	Kde mi je v škole príjemne
Podpora rovesníckeho vzdelávania	Sprievodcovia po škole
	Druháci čítajú prvákom
	Žiaci vysvetľujú nové učivo
	Máš hotové? Pomôž spolužiakovi
	Medzitriedne ranné kruhy
	Nauč kamošov, čo vieš

Energizéry a icebreakery (lámače ľadov)

Po každej prestávke, ktorá trvá viac ako 10 minút sa nám atmosféra v skupine zmení a pokiaľ sme neboli prítomní, nevieme ako. Či sa žiaci cez prestávku rozjašili, prejedli desiaty, pohádali, či začali riešiť vážnu tému.

Icebreakery sú aktivity, ktoré nám rozprúdia a naladia skupinu na podobnú vlnu. Sú to malé aktivity do 15 minút na “polámanie ľadov” ostychu aj bližšie zoznámenie sa. Sú podobné Energizérom - pár minútovým mini aktivitám, ktoré rozprúdia krv, rozosmejú a rozpustia únavu.

Energizéry aj icebreakery majú spoločné to, že sa skupina za krátky čas naladí, vytvorí si kontakt s učiteľom/vychovávateľom a spájajú sa s príjemným zážitkom. Najčastejšie ich uvádzame na začiatku vyučovacieho bloku alebo medzi veľkými blokmi sústredenej práce.

Ponožková rozcvička

Inšpirácia: Viera Mojzešová

Cieľ: spoločná zábava a naladenie sa na spolužiakov

Čas na prípravu: 0 minút

Čas na aktivitu: 5 - 10 minút

Počet hráčov: 1 - 15

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: podložky na sedenie/koberec

Realizácia hry: Účastníci sedia na zemi s vystretými nohami dopredu tak, aby ich chodidlá tvorili uzavretý kruh (noha vedľa nohy). Učiteľ zadáva úlohy a pohyby, ktoré majú robiť. Príklady zadaní: Ponožky sa ponaťahujú (natiehnúť spoločne špičky dopredu, zohnúť ich do "fajky", ponožky výstražne zdvihnú palec alebo na niekoho ukazujú špičkou. Prevalujú sa alebo mávajú okoloidúcim.

Metodické poznámky: učiteľ môže "vedenie" skupiny odovzdať žiakovi a každý žiak môže určiť jeden z pohybov. Pri zohratej skupine je možné nacvičiť synchronizovanú sériu pohybov, čo posilní tímového ducha skupiny. Táto aktivita má potenciál byť radostná a priniesť veľa smiechu a zábavy.

Sediaca stonožka

Inšpirácia: Prázdninová škola Lipnice

Cieľ: rozvoj tímovej spolupráce a dôvery medzi žiakmi

Čas na prípravu: 0 minút

Čas na aktivitu: 5 - 10 minút

Počet hráčov: 8 - 40

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: nič

Realizácia hry: Účastníci vytvoria zástup v tvare kružnice tak, že jedna noha smeruje do kruhu, druhá noha smeruje von z kruhu. Na výzvu učiteľa si každý účastník sadne na kolená človeka, ktorý stojí za ním. Vznikne tak nekonečné kruhové sedenie na ľuďoch bez stoličky. Pokiaľ je sedenie stabilné, žiaci sa snažia spoločne pochodovať do kruhu v sede.

Metodické poznámky: je vhodné, aby boli blízko seba ľudia, ktorým je to príjemné (pri vyšších ročníkoch zväžiť chlapec/dievča). Dbajme na opatrnosť a bezpečie a vopred všetkým ukážme ako sa vzájomne dotýkame okolo pása. Pre introvertov môže byť táto aktivita veľkou výzvou a je dobré aby bola táto aktivita dobrovoľná. Aktivita je motoricky náročná a keď sa skupine podarí, býva to veľký úspech zo vzájomnej spolupráce a dôvery.

Sochy

Inšpirácia: Lesný klub Neškôlka

Cieľ: Uvoľnenie a vyjašenie sa, tréning trpezlivosti a sústredenia.

Čas na prípravu: 5 minút (výber hudby)

Čas na aktivitu: 5 - 10 minút

Počet hráčov: 1 - 50

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: gong na oznamovanie signálu "zamrzní"

Realizácia hry: Za hrania hudby či spievania pesničky účastníci bláznivo tancujú (alebo sa pohybujú ako zvieratá/roboti...) a pri zaznení signálu sa musia všetci premeniť na sochy a "zamrznúť" v polohe, v ktorej sa práve nachádzajú. Takto musia bez pohnutia vydržať kým sa znova nerozoznie pesnička.

Metodické poznámky: podľa atmosféry v skupine môže učiteľ použiť dynamickú bláznivú hudbu alebo jemnú klasiku. Na hudobnej výchove je možné hudobné štýly meniť v rámci jednej hry. Aktivitu je možné použiť len ako energizér, alebo ako hru "na víťaza", kedy socha, ktorá sa pohne, vypadáva.

Nekonečné zrkadlo

Inšpirácia: Zážitková organizácia Plusko

Cieľ: naladenie sa skupiny na seba, odzrkadenie atmosféry v skupine, zábava

Čas na prípravu: 0 minút

Čas na aktivitu: 5 - 10 minút

Počet hráčov: 7 - 40

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: nič

Realizácia hry: Účastníci stoja v kruhu a každý si tajne (len očami) vyberie človeka, ktorému bude robiť zrkadlo (po ktorom bude opakovať pohyby). Po odštartovaní hry sa každý snaží nenápadne sledovať svojho vybraného človeka a zrkadliť ho.

Metodické poznámky: po hre účastníci radi zdieľajú, koho zrkadlili a objavujú, kde sa sieť zrkadiel preplietla. Podľa dynamiky pohybov môžeme skúsiť pomenovať atmosféru v skupine a pracovať s ňou ďalej.

Tancujúci papier

Inšpirácia: Salottino Pedagogico

Cieľ: uvoľnenie, spoločná zábava a hra s telom

Čas na prípravu: 5 minút

Čas na aktivitu: 5 - 10 minút

Počet hráčov: 1 - 40

Prostredie: interiér/exteriér (voľný priestor)

Materiál: papier (A4)

Realizácia hry: učiteľ drží v ruke papier a úlohou žiakov je napodobňovať pohyb papiera. Učiteľ ho môže skladať, poskakovať ním, pohybovať zboka na bok, pokrčiť ho aj váľať po zemi.

Metodické poznámky: učiteľ môže vybrať žiaka, ktorý bude určovať pohyby papiera pre skupinu, je vhodné žiakov upozorniť na bezpečnosť, aby pri prudších pohyboch nezranili spolužiaka v blízkosti.

Tímbildingové aktivity alebo Spolu tvoríme celok

Aktivity, ktoré pomáhajú pochopiť žiakom, že celok tvorí každý jeden z nich a spoločne sú silnejší. Jednotlivcovi pomáhajú uvedomiť si, že je súčasťou skupiny, zvyšujú vzájomné prepájanie žiakov a ich empatiu. Pri týchto aktivitách je dôležitá podporná rola učiteľa v rámci vytvorenia bezpečnej atmosféry v skupine napríklad cez pravidlá Hovorí jeden a Zdržím sa komentárov.

Získaj podpis

Inšpirácia: Patrícia Uhliariková

Cieľ: zistiť niečo nové o spolužiakoch, nadviazať kontakt s čo najväčším počtom spolužiakov

Čas na prípravu: 15 minút

Čas na aktivitu: 20 minút

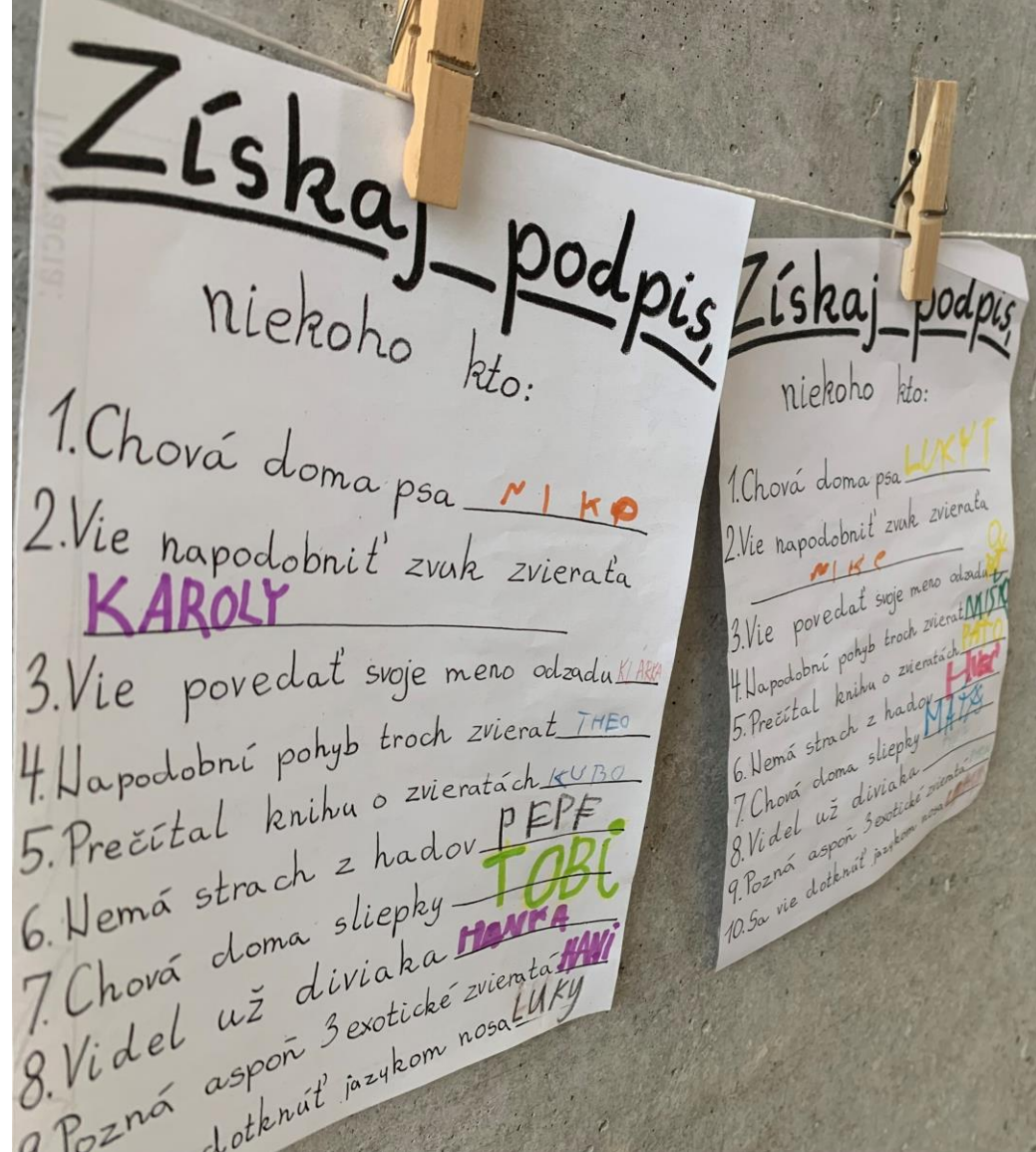
Počet hráčov: 5 - 40

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: pripravené papiere s otázkami, perá, podložky na písanie

Realizácia hry: Úlohou účastníka je získať podpisy pre všetky zadané vety v zozname o spolužiakoch. Napríklad nájdi niekoho, kto má psa/kto videl diviaka naživo/sa nebojí hadov a pod. Keď účastník nájde niekoho, kto zodpovedá popisu, ten sa mu podpíše na papier. Na záver vytvoríme priestor na zdieľanie zážitkov a objavov z aktivity.

Metodické poznámky: otázky môžeme tematicky prispôbiť vekovej kategórii aj téme, ktorej sa aktuálne venujeme (napríklad sviatky/farby/ovocie/šport/cestovanie a pod.).

Veža našej triedy

Inšpirácia: Viera Mojzešová

Cieľ: uvedomenie si, že každý jeden žiak je súčasťou celku a spolu tvoria niečo jedinečné

Čas na prípravu: 5 minút

Čas na aktivitu: 5 - 10 minút

Počet hráčov: 5 - 30

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: penové/drevené kocky

Realizácia hry: každý účastník si vyberie 1 kocku, ktorá ho predstavuje podľa tvaru alebo farby a postupne ju prikladá k ostatným tak, aby sa ostatných dotýkala. Výsledkom je stavba, ktorá predstavuje našu triedu.

Metodické poznámky: Po aktivite môže nasledovať jednoduchá reflexia so zdieľaním (otázky napr. Čo vám stavba pripomína tvarom alebo farbami a pod.). Pokiaľ chceme ísť hlbšie a napríklad zistiť rozloženie vzťahov v triede/skupine, môžeme pravidlo, aby sa každá nová kocka aspoň čiastočne dotýkala zvyšku stavby, vynechať. Môžu sa tu objaviť skupinky ale aj izolovaný jednotlivec. Pri takomto vývoji aktivity je reflexia aktivity nevyhnutná.

Odkazy pre spolužiakov

Inšpirácia: Viera Mojzešová

Cieľ: reflexia, ako sa mám v škole, rozvoj empatie, privítanie prvákov

Čas na prípravu: 5 minút

Čas na aktivitu: 15 - 30 minút

Počet hráčov: 6 - 30

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: farebné papiere, nožnice, lepidlo, fixy, farbičky, krepový papier, perá

Realizácia hry: každý žiak si vyberie jedného budúceho prváka a vyrobí mu/jej personalizovanú pohľadnicu s privítaním alebo informáciou, na čo sa môže tešiť. Vyrobené pohľadnice môžeme vyzdieľať v skupine a následne poslať poštou budúcim spolužiakom.

Metodické poznámky: pred odoslaním pohľadníc odporúčame skontrolovať ich obsah. Deti môžu písať aj iným ročníkom - budúci tretiaci budúcim druhákom a pod. Príklady zadania pre deti: napíš budúcemu spolužiakovi na čo sa môže tešiť/čo najzaujímavejšie ho v škole čaká a pod. Pokiaľ vieme krstné mená nových žiakov, účastníci dokážu vytvoriť personalizovanejšie prania.

Ako sa cítia rybky

Inšpirácia: Viera Mojžešová

Cieľ: identifikovať vlastné prežívanie v rôznych situáciách, rozvoj empatie

Čas na prípravu: 30 minút

Čas na aktivitu: 30 minút

Počet hráčov: 4 - 30

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: emočné karty (Rybky), papiere, perá

Realizácia hry: na stene sú rozmiestnené plagáty s obrázkami Rybiek a hlasovacím hárkom. Učiteľ číta rôzne situácie zo života a úlohou žiakov je dať svoj hlas tej Rybke, ktorá podľa nich predstavuje ich pocit v danej situácii.

Príklady situácií: vidím ako niekto ubližuje môjmu kamarátovi/ som s dobrým priateľom a robíme, čo máme radi/to, na čo som sa veľmi tešil sa nakoniec neudialo/omylom som spolužiakovi roztrhol nový batoh. Následne plagáty s obrázkami a hlasovaniami prejdeme s deťmi - ako rôzne či podobne vybrali rybky v rôznych situáciách.

Metodické poznámky: situácie môžeme vybrať podľa aktuálnej témy s ktorou v skupine pracujeme, alebo je pre ňu najdôležitejšia

Spoločné plagáty a výzdoba

Inšpirácia: Viera Mojzešová

Cieľ: vytvorenie spoločného diela, posilňovanie pocitu spolupatričnosti žiakov

Čas na prípravu: 5 minút

Čas na aktivitu: 15 - 60 minút

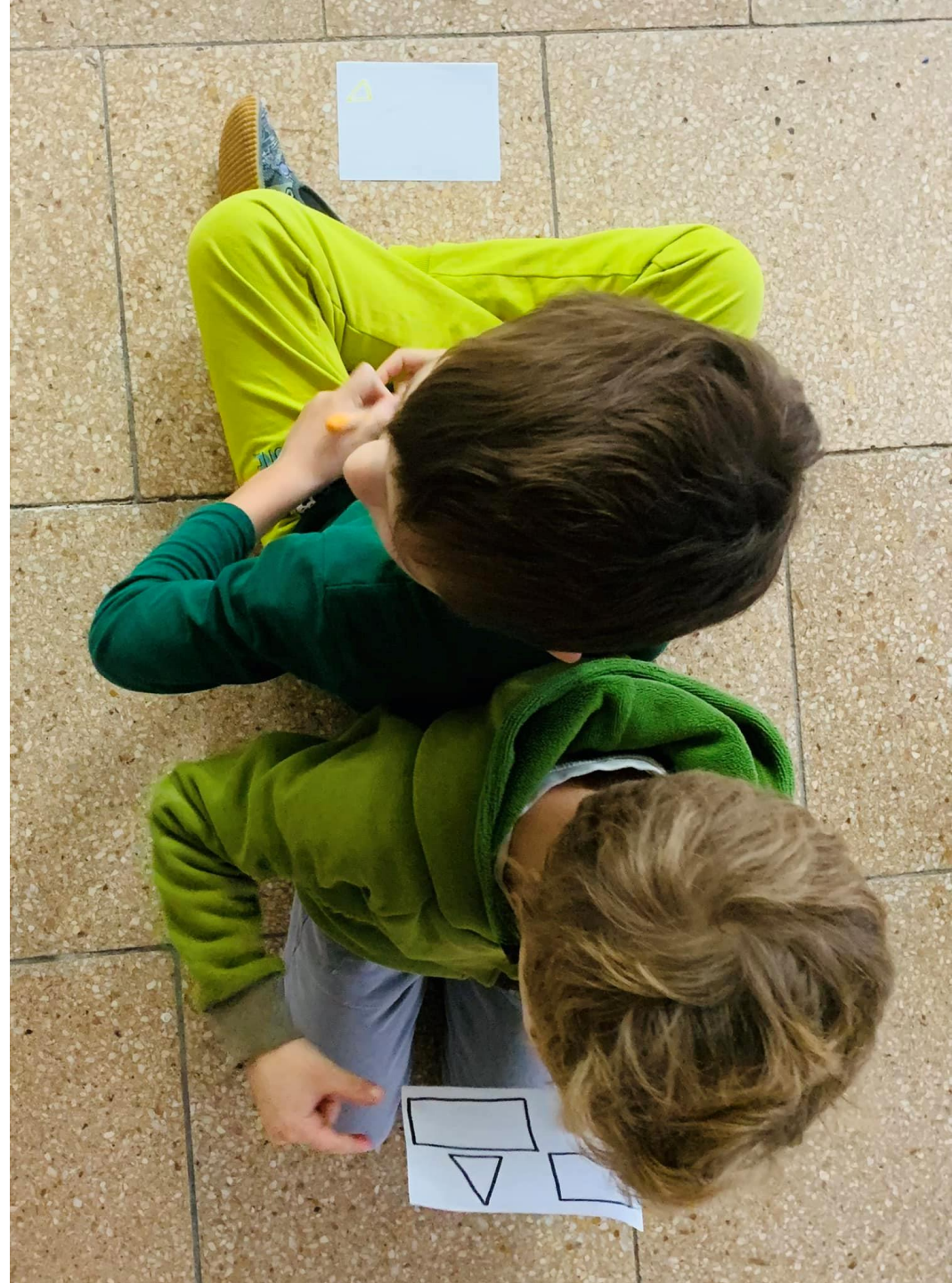
Počet hráčov: 2 - 30

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: veľký papier (podľa počtu účastníkov), farbičky, fixy, farby a štetce

Realizácia hry: podľa zadanej témy účastníci spoločne vytvárajú jedno dielo. Zadaná napríklad: nakreslite spolu, čo pre vás znamená Vianoce/vytvorte rám obrazu, kde budeme mať spísané pravidlá triedy a pod. Následne výtvor použijeme vo výzdobe triedy alebo na jeho iný účel podľa dohody s deťmi tak, aby im bol viditeľný.

Metodické poznámky: Je dôležité stanoviť pravidlá, ktoré budú všetkým vyhovovať - napríklad, že nikto neprekresľuje existujúci obrázok niekoho iného, každý dodržiava vymedzený priestor na tvorbu a pod.

Moje miesto v skupine a spätná väzba

Aktivity, ktoré vytvárajú priestor na vzájomnú spätnú väzbu, pomáhajú čistiť vzťahy a otvárať náročné témy medzi žiakmi riadene. Tieto aktivity si vyžadujú zručnosti vedenia diskusie a skupiny, odvahu učiteľa a schopnosť rešpektujúco a citlivo riešiť náročné témy a vzťahy. Zároveň majú potenciál na veľké objavy a posuny v skupine či otvorenie tém či problémov, ktoré tlejú pod povrchom. Pri týchto aktivitách odporúčame pripomenúť si s deťmi pravidlá rešpektu v skupine (napr. hovorí jeden, rešpektujem názor každého, zdržíme sa komentárov a pod.)

Pri prvých pokusoch o tento typ aktivít je podľa mňa najdôležitejšie držať sa pravidiel autenticity a partnerstva. Ak máte pocit, že sa aktivita nevyvíja podľa vašich predstáv, môžete to deťom pomenovať cez ja výroky („po tejto poznámke sa tu necítim príjemne“, „tieto slová boli vulgárne, vieš to povedať inak?“) alebo rovno odhaliť, že túto aktivitu skúšame po prvý raz.

Tieto aktivity utužujú vzťah aj s učiteľom a prinášajú obohacujúce vhľady do prežívania,

Zrkadlo

Inšpirácia: Viera Mojzešová

Cieľ: rozvoj kompetencie dávať a dostávať spätnú väzbu

Čas na prípravu: 5 minút

Čas na aktivitu: 15 - 30 minút

Počet hráčov: 6 - 20

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: Dixit karty (alebo emočné karty, obrázky či fotografie)

Realizácia hry: žiaci sedia v kruhu a pred nimi sú rozložené Dixit karty. Úlohou žiakov je vybrať jednu kartu, ktorá najlepšie popisuje vybraného spolužiaka. Každý vyberie kartu a položí ju pred seba aby ju všetci videli. Spolužiak, ktorý dostáva "zrkadlo" si môže vybrať 3 spolužiakov a požiadať ich o vysvetlenie, prečo vybrali pre neho práve túto kartu. Deti, ktoré dostávajú zrkadlo sa postupne prestriedajú.

Metodické poznámky: Vyzvime deti, aby šli viac do hĺbky a nešli len cestou "lebo ju mám rada" lebo "má dnes zelené tričko" a pod. Ak niektorý žiak dostane negatívnu spätnú väzbu, odporúčame po aktivite citlivo skontrolovať, ako sa cíti. Zrkadlo môže byť zameranú na nejakú oblasť - napríklad "vyberte karty, ktoré podľa vás najlepšie vystihujú Evu pri súťažných/tímových aktivitách".

Kruh

Inšpirácia: Martina Vagačová

Cieľ: otvoriť s deťmi tému vylúčenia a spolupatričnosti

Čas na prípravu: 10 minút

Čas na aktivitu: 30 - 60 minút

Počet hráčov: 7 - 30

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: nič

Realizácia hry: zo 7 - 15 člennej skupiny vyberieme jedného človeka (dobrovoľník), ktorý bude stáť bokom. Skupine zadáme úlohu aby sa pochytili za ramená a vytvorili kružnicu. Dobrovoľník má za úlohu dostať sa do kruhu. Po dostaní sa do kruhu/alebo keď dobrovoľník už nechce pokračovať, môžeme prestriedať role.

Metodické poznámky: aj keď to skupine nezdáme, často sa táto prirodzene zomkne a nechce dobrovoľníka vpustiť dnu.

Dobrovoľníci používajú rôzne techniky, ako sa do kruhu dostať - vyjednávajú/prosia/skúšajú to fyzickou silou. Pri fyzickom kontakte musíme deti upozorniť, aby si neublížili. Odporúčame zaviesť pravidlo STOP - keď je dobrovoľník v nekomforte a povie STOP, kolo končí.

Buďme opatrní, aby sme za dobrovoľníka hneď v prvom kole nezobrali niekoho, kto je v skupine naozaj outsiderom.

Táto hra môže mať dva rozmery - môže byť (hlavne pre mladšie deti) len fyzickou zábavou, alebo to môže byť pre starších alebo pre skupinu, ktorá nemá dobré vzťahy, veľká psychická záťaž a môže otvoriť skryté problémy. Využime to - reflexia po tejto aktivite je príležitosťou na zdieľanie pocitov z toho aké je to byť vonku izolovaný alebo byť súčasťou skupiny, ktorá niekoho nechce vpustiť medzi seba, aké techniky používajú ľudia na to, aby sa dostali do nejakej skupiny a čo môžeme urobiť, keď som izolovaný alebo som v skupine odmietavých.

Panáci na strome

Inšpirácia: Katarína Barniaková

Cieľ: sebareflexia ako sa vidím v skupine a ako vidím v skupine spolužiakov, zmapovanie vzťahov v triede/skupine, rozvoj empatie

Čas na prípravu: 5 minút

Čas na aktivitu: 30 minút

Počet hráčov: 1 - 30

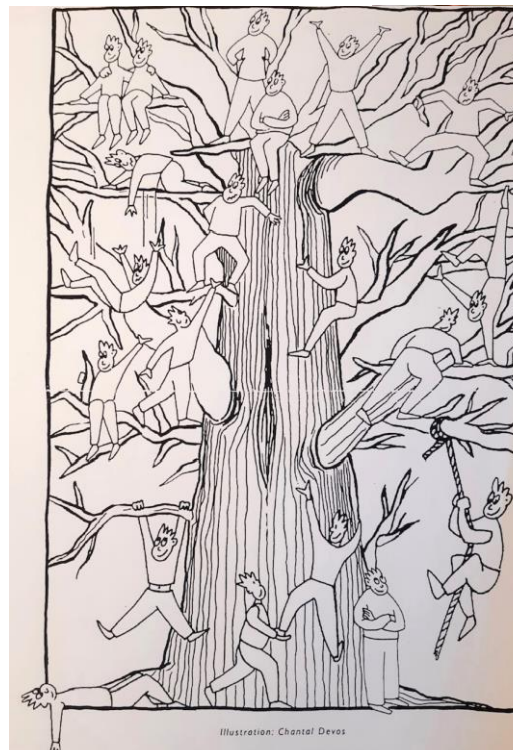
Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: papiere „panáci“, farbičky, podložky na písanie

Realizácia hry: žiaci majú na obrázku vyfarbiť panáka, ktorý znázorňuje odpoveď na otázku "ako sa cítim v skupine". Následne deti zdieľajú v menších skupinkách/vo dvojiciach/vo veľkej skupine to, čo vyfarbili a prečo.

Metodické poznámky: podľa veku a atmosféry v skupine, môže byť súčasťou zadania napr. aj Označ panáka, ktorým by si chcel byť/ Vyber 5 spolužiakov a označ ich na obrázku a pod. Verejné zdieľanie by malo byť dobrovoľné. Príveľa negatívnej spätnej väzby by mal byť učiteľ schopný sfacilitovať a je nutné tu dodržiavať pravidlo "nekomentujem to, čo iný hovorí".

Identifikácia žiakov s duchmi v rôznych polohách či situáciách (a identifikácia niektorých spolužiakov) prináša aktuálny pohľad na stav skupiny aj jednotlivcov. Pri alternatíve, kde sa pýtame "ktorý duch si" a "ktorým duchom by si chcel byť" vytvárame priestor na pomenovanie, čo môže žiak, alebo skupina spraviť, aby sa cítil lepšie. Túto aktivitu môžeme použiť aj po náročnejšej aktivite či týždni, aby mali deti priestor zazdieľať, ako sa cítia a pomenovať prečo.

Deň komplementov

Inšpirácia: Viera Mojzešová

Cieľ: tréning kompetencie dávať a dostávať pozitívnu spätnú väzbu

Čas na prípravu: 5 minút

Čas na aktivitu: 45 minút

Počet hráčov: 6 - 30

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: plagát, fixy, farbičky, postity

Realizácia hry: Žiaci navštevujú 3 stanoviská, kde oceňujú svojich spolužiakov: 1. vytvárajú spoločný plagát, na ktorý pridávajú veci či vlastnosti, pre ktoré oceňujú svojich spolužiakov, 2. miesto na pokojné písanie - žiak si vyberie spolužiaka a napíše mu krátky odkaz o tom, prečo si ho váži alebo má rád. Následne mu ho odovzdá, nechá v schránke podpísaný alebo anonymný, 3. miesto, kde znejú ocenenia - žiak si vyberie spolužiaka a do očí mu povie, čo na ňom oceňuje.

Metodické poznámky: táto aktivita je výborný priestor ukázať a naučiť deti, ako sa dáva konštruktívna pozitívna spätná väzba (namiesto chválenia), preto je dobré si pred aktivitou povedať niekoľko jej pravidiel.

Kde mi je v škole príjemne

Inšpirácia: Viera Mojzešová

Cieľ: zamyslenie sa nad tým, ktoré miesta mám rád a prečo, čo viem zmeniť ak mi niečo nevyhovuje

Čas na prípravu: 5 minút

Čas na aktivitu: 30 minút

Počet hráčov: 6 - 30

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: farebné papiere (2 farby), nožnice, papierová lepiaca páska

Realizácia hry: žiaci rozmiestňujú po škole či triede značky, ktoré hovoria o tom, či im je dané miesto príjemné alebo nepríjemné. Značky môžu byť vystrihnuté ruky detí v 2 farbách (príjemné a nepríjemné). Následne sa celá skupina prechádza po priestore a deti vysvetľujú, ktoré miesta označili a prečo.

Metodické poznámky: Pokiaľ niekto nechce zverejniť odôvodnenie, prečo toto miesto nemá rád, mali by sme to rešpektovať. Pokiaľ dieťa identifikuje veľa miest v škole/triede, kde sa necíti príjemne a nevie nájsť žiadne pozitívne, odporúčame s dieťaťom individuálny rozhovor na identifikáciu dôvodov a ciest ako mu/jej pomôcť.

Aktivity na podporu rovesníckeho vzdelávania

Tu nájdete niekoľko aktivít, ktoré môžu byť jednorazové, ale väčší dopad majú, keď sa pravidelne opakujú. Pomáhajú v triede, škole, alebo medzi vybranými triedami budovať atmosféru vzájomnej pomoci a podpory.

Pomáhajú

učiteľovi tým, že mu uľahčujú prácu,

rozvíjajú toho kto pomáha, tréningom trpezlivosti, argumentácie. Vysvetľovaním si upevňuje učivo a dieťaťu "prijímateľovi" prinášajú pozornosť navyše, vysvetlenie učiva rovesníckym jazykom a partnerský prístup spolužiaka.

Sprievodcovia po škole

Inšpirácia: Viera Mojzešová

Cieľ: pomôcť prvákovi zorientovať sa v škole, vytvoriť prepojenie medzi prvákmi a druhákmi

Čas na prípravu: 5 minút

Čas na aktivitu: 120 minút (90 minút príprava sprievodcov, 30 minút realizácia prehliadky)

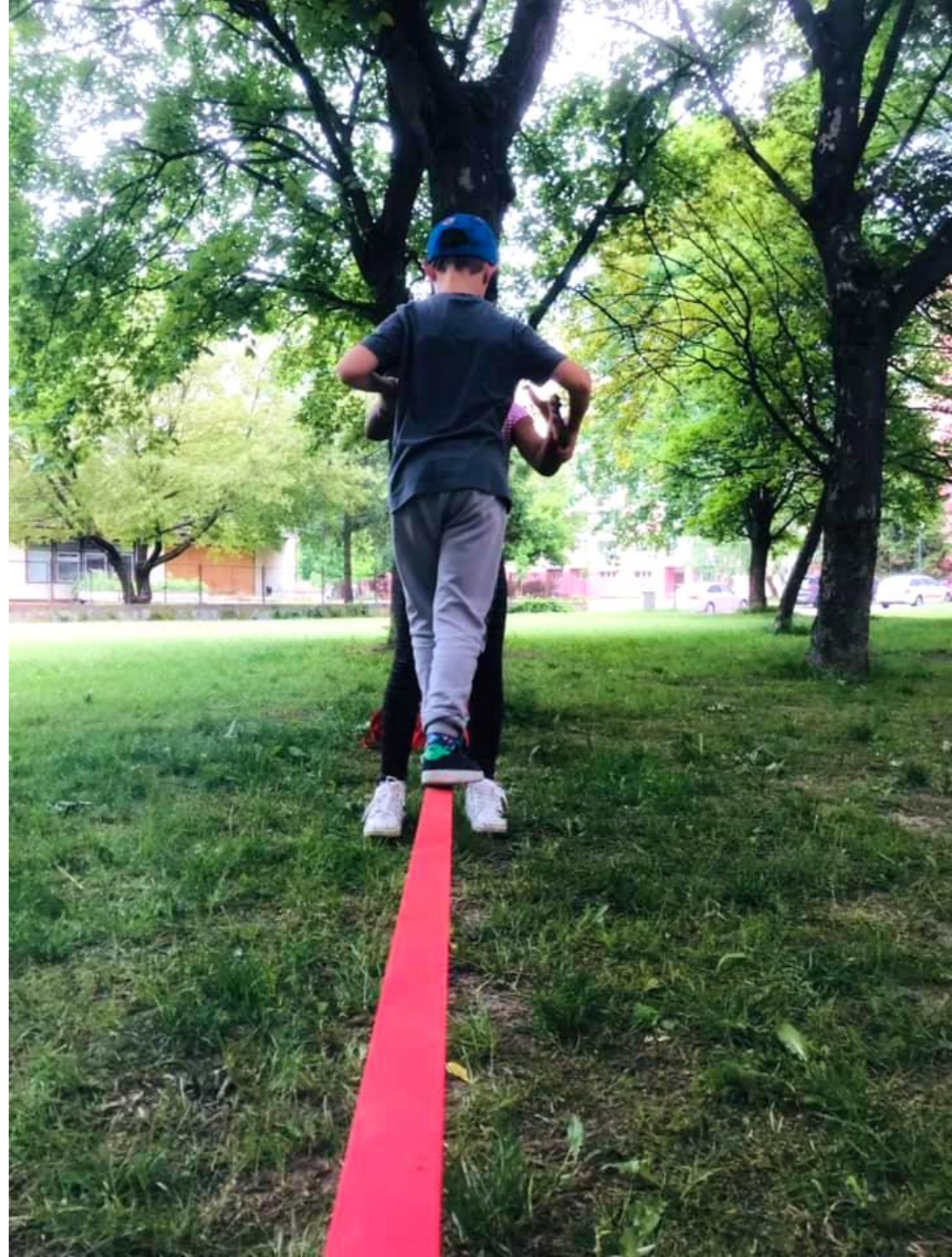
Počet hráčov: 2 - 30

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: mapa školy/zoznam školských pravidiel

Realizácia hry: staršie deti pripravujú prehliadku po škole s mapou, dôležitými miestami a informáciami o režime. Staršie dieťa/dvojica sprevádza mladšiu skupinku žiakov.

Metodické poznámky: podľa schopností starších detí im môžeme úlohu "pripraviť prehliadku" zadať projektovo - napríklad tak, aby bola súčasťou aj mapa, pravidlá školy, upozornenie na príjemné alebo nebezpečné miesta či využitie histórie školy alebo jej významných osobností.

Spolužiaci vysvetľujú nové učivo

Inšpirácia: Patrícia Uhliariková

Cieľ: rozvoj prezentačných zručností, argumentácie a formulovania myšlienok, posilňovanie vzťahov medzi žiakmi

Čas na prípravu: 60 minút

Čas na aktivitu: 45 minút

Počet hráčov: 6 – 30

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: materiál, ktorý vyberú žiaci v roli “učiteľa”

Realizácia hry: starší žiaci majú za úlohu pripraviť pre mladších prezentáciu a vysvetlenie nového učiva. Návrh spôsobu vyučovania prejde spätnou väzbou učiteľa, ktorý sleduje, zrozumiteľnosť a fakty. Následne prebehne hodina, kde starší (napríklad dvojica) učia mladších. Učiteľ je k dispozícii na pomoc a podporu oboch strán.

Metodické poznámky: Pri zavádzaní tejto aktivity odporúčame začať s “malým” učivom, ktorému starší žiaci dobre rozumejú. Pokiaľ sa nedeje na hodine nič závažné, učiteľ by mal vstupovať do prednášky žiaka čo najmenej, aby zachoval jeho status užitočného pomocníka.

Máš hotové? Pomôž spolužiakovi

Inšpirácia: Neškola

Cieľ: využiť schopnosti zdatných žiakov na pomoc skupine, rozvoj ich komunikačných zručností a empatie, podpora žiakov, ktorí potrebujú viac pomoci pri niektorých úlohách

Čas na prípravu: 0 minút

Čas na aktivitu: podľa potreby (malo by to byť do 15 minút)

Počet hráčov: podľa potreby

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: nič

Realizácia hry: Ak má žiak hotovú úlohu skôr ako ostatní, ponúkneme mu možnosť pomôcť spolužiakom, ktorí sa zasekli v niektorom kroku, alebo si nevedia rady.

Metodické poznámky: V triede je dôležité nastaviť pravidlá toho, ako pomáhamo spolužiakovi - nejde o to vyriešiť úlohu za neho, ale dať mu pomôcku na vyriešenie alebo vysvetliť mu niečo, čomu nerozumie.

Druháci čítajú prvákom

Inšpirácia: Základná škola Greenwill

Cieľ: podporiť motiváciu mladších aj starších trénovať čítanie, priniesť žiakom zážitky zo spoločného čítania, podporiť záujem žiakov o knihy

Čas na prípravu: 5 minút

Čas na aktivitu: 15 - 30 minút

Počet hráčov: 5 – 30

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: knihy, karty s doplňujúcimi otázkami

Realizácia hry: deťom ponúkne knihy, ktoré sú k dispozícii na čítanie, vyberieme dobrovoľníkov ktorí budú čítať a deti sa podľa záujmu o príbeh pridajú do skupinky. Úlohou starších je čítať príbeh ostatným, poslucháči v tichosti počúvajú. Po prečítaní si poslucháči ťahajú otázky k príbehu.

Metodické poznámky: príbehy môžeme vyberať tematicky podľa okruhu, ktorému sa venujeme (napríklad vesmír, zvieratá a pod.) Príklady doplňujúcich otázok po prečítaní príbehu: čo by si v príbehu zmenil/ktorou postavou by si chcela byť/ako inak by mohol príbeh skončiť/čo sa ťa zaujalo na hlavnej postave?

Nauč kamošov, čo vieš

Cieľ: prezentácia svojej vášne alebo talentu, učenie sa a inšpirácia od spolužiakov

Čas na prípravu: 30 minút

Čas na aktivitu: 150 minút (120 minút príprava workshopu, 15 – 30 min realizácia každého workshopu)

Počet hráčov: 6 – 30

Prostredie: interiér/exteriér

Materiál: podľa toho, čo si vyberú žiaci

Realizácia hry: úlohou žiakov je vybrať jednu svoju vášeň, talent alebo hobby a pripraviť pre spolužiakov jej prezentáciu a malý workshop tak, aby si to mohli vyskúšať alebo naučiť. Žiakov sprevádzame pri výbere ich témy (kamene/futbal/viazanie náramkov priateľstva/lyžovanie...) a príprave workshopu. Ten by mal mať jasné zadanie - napr. Názov, ilustrácia, rekvizity alebo pomôcky, ukážka naživo, možnosť vyskúšať si aktivitu ostatnými. Žiaci si vyberú termín svojho workshopu a zrealizujú ho.

Metodické poznámky: Pre niektoré deti môže byť náročné nájsť to, v čom sú dobrí, alebo ich baví. Tu je rola učiteľa najmä podporná, rovnako ako pri samotných prezentáciách. Je dôležité aby sme ocenili každého žiaka, ktorý bol ochotný a schopný podeliť sa s ostatnými o to, čo ho baví.

O autorke: Viera Mojzešová

Nikdy som si nemyslela, že budem pracovať s deťmi a moja mama nad tým ešte stále krúti hlavou. Niektoré cesty sú však našťastie klúkaté.

Baví ma komunikácia a niekoľko rokov som sa ňou živila. Najviac ma však ovplyvnilo to, čo ma nikdy neživilo – neformálne vzdelávanie mládeže, ktorému som sa venovala ako dobrovoľníčka v organizácii Plusko. To, čo sme v tímoch na zážitkových akciách a školeniach chystali ako tematické linky, dramaturgické oblúky, parádne hry a dobrodružné „pecky“, otváralo našim účastníkom nové obzory do seba aj do sveta. Hľa, učenie s budovou školy nemusí mať nič spoločné.

Po narodení mojich trénerov bezpodmienečnej lásky, trpezlivosti aj obmedzenia sladkého, sa nám s kamarátkou Jankou Pavlíkovou podarilo prepojiť dôležité piliere našich životov (prírodu, komunitu a rešpektujúci prístup) a rozbehnúť lesný klub [Neškôlka](#). Ušmudlané dieťa v lesíku, je pohľad na nezaplatenie - v ruke má vlastný výtvar, ktorý si vyrobilo vonku, v nohách kilometre expedícií, na chrbte batoh plný paličiek a v hlave pokoj, lebo mu nikto neberie jeho pocity. Môže byť sám sebou a keď poruší pravidlá, nečaká ho trest, ale logické následky, ktorým rozumie.

Založenie [Neškoly](#) bolo a je asi najväčším dobrodružstvom so všetkou pokorou aj odvahou, ktorú mám. Moja túžba vzdelávať deti inak nie je rebéliou, ale snahou o vytvorenie prostredia a klímy, kde budú deti žiť tu a teraz a popritom radostne objavovať, skúšať a prepájať poznatky, zručnosti a zážitky tak, aby im svet dával zmysel a našli tu svoje miesto.

Verím, že rozvíjať sa a byť lepšími ľuďmi, sa dá najlepšie v objatí zdravej komunity, preto sa ju snažím vytvárať, rozvíjať a užívať si jej teplo.

Viac o projekte Neškola nájdete na www.skolaneskola.sk

